

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/205839,Ponad-55-miliona-informacji-w-bazie-stratypl.html>
27.02.2026, 15:20

[Następny](#)

[Powrót](#)

Ponad 5,5 miliona informacji w bazie straty.pl

- Baza straty.pl to niematerialny pomnik dla tych wszystkich, którzy cierpieli w czasie II wojny światowej – mówił prezes IPN dr Karol Nawrocki podczas konferencji prasowej, dotyczącej programu dokumentacyjnego Instytutu Pamięci Narodowej „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945”.

06.09.2024

6 września 2024 r. w Centralnym Przystanku Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Warszawie odbyła się konferencja prasowa prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego oraz dyrektora Archiwum IPN Marzeny Kruk, dotycząca programu dokumentacyjnego Instytutu Pamięci Narodowej „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945”. Projekt od 2022 roku jest realizowany wyłącznie przez Instytut Pamięci Narodowej. Jego efektem jest ogólnodostępna internetowa baza danych popularnie nazywana bazą [straty.pl](#) (od adresu strony internetowej).

Baza umożliwia prowadzenie kwerend imiennych oraz tematycznych (wyszukiwanie po rodzaju, miejscu i roku represji). Dzięki temu mogą z niej korzystać także historycy i dziennikarze. Nie gromadzi skanów dokumentów, na podstawie których wprowadzane są informacje, ale wskazuje miejsca, gdzie te dokumenty można odnaleźć.

- Od stycznia 2020 roku wprowadzono 912 tysięcy nowych rekordów do bazy straty.pl. Dokonuje się też proces scaleniowy, proces weryfikacyjny. Dzisiaj w naszej bazie jest 5,5 miliona rekordów

- powiedział prezes IPN podczas konferencji.

Dr Karol Nawrocki zaapelował, aby rodziny ofiar II wojny światowej, zwracały się do Instytutu i przekazywały informacje na temat swoich bliskich:

- Nie ma w Polsce rodziny, której tragedia II wojny światowej w takim, czy innym zakresie by nie dotknęła. Chciałem zaapelować do wszystkich, którzy mają taką historię rodzinną, aby zwracali się do Instytutu Pamięci Narodowej i by nasze dzieło w przyszłym roku mogło zostać ukończone. Z jednej strony to baza materiałów, które są w Archiwum IPN, materiałów prokuratorskich, śledczych z Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ale z drugiej strony to też informacje, które pochodzą od Państwa.

Dyrektor Archiwum IPN Marzena Kruk poinformowała, że zbiór archiwalny IPN to blisko 4 km materiałów archiwalnych, które dotyczą okresu II wojny światowej.

- Świadomość, że takie materiały są w zbiorach IPN jest nadal znikoma, mimo że 10 lat temu uruchomiliśmy Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej. Wiele tysięcy ludzi za pośrednictwem tego centrum uzyskało informację o swoich bliskich.

Podkreśliła, że każda nowa informacja, każde nazwisko to oddzielna historia i ludzka tragedia.

- Żadna ofiara nie może pozostać anonimowa i żadna nie może zostać zapomniana

- dodała.

Na dzień 2 września 2024 r. w bazie zebrano informacje o 5 565 892 ofiarach i osobach represjonowanych przez niemiecki reżim, m.in. o abp. Antonim Julianie Nowowiejskim, Henryku Ząbku, Marii Hiszpańskiej-Neumann, a także dwóch kobietach: Irenie Szydłowskiej i Annie Stołowskiej, których obrączki zostały odnalezione w wyniku prac poszukiwawczych w [Dolinie Śmierci w Chojnicach](#).

Konferencji prasowej towarzyszyła przygotowana przez Archiwum IPN wystawa dokumentów i artefaktów, m. in. kartoteka w pudełkach po zapalniczkach, akta w sprawie arcybiskupa płockiego, Antoniego Juliana Nowowiejskiego, ewidencja osobowa więźniów obozu KL Dachau, imienne listy transportowe obywateli polskich wywiezionych na roboty przymusowe do III Rzeszy w 1943 roku, pasiak byłego więźnia KL Dachau, grafiki Marii Hiszpańskiej-Neumann, byłej więźniarki KL Ravensbrück.

Zachęcamy do korzystania z udostępnionego narzędzia oraz do zgłaszania informacji o swoich bliskich, represjonowanych przez Niemców, a nie ujętych w naszej bazie. W oparciu o te dane będziemy ją rozwijać. Także instytucje zajmujące się problematyką II wojny światowej, które na początku realizacji programu wsparły go poprzez udostępnienie swoich zbiorów danych, pragniemy zachęcić do włączenia się w rozwój projektu poprzez udostępnienie zaktualizowanych informacji.

Zapis konferencji na kanale IPNtv

* * *

Z inicjatywą uruchomienia programu „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945” wystąpił w 2006 r. Instytut Pamięci Narodowej wspólnie z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Fundacją Ośrodka „KARTA”. Przez lata program był realizowany przez Fundację „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, pod merytorycznym nadzorem i przy finansowym wsparciu IPN. Od 2022 r. program jest realizowany wyłącznie przez IPN.

►Poznaj losy Swoich bliskich, ofiar niemieckich zbrodni z lat 1939–1945. Ocal pamięć rodziny (spot)

►Posłuchaj: [Marzena Kruk, dyrektor Archiwum IPN o projekcie straty.pl](#)

* * *

W bazie straty.pl znajdują się informacje o osobach represjonowanych przez niemiecki reżim, m.in. o abp. Antonim Julianie Nowowiejskim, Henryku Ząbku, Marii Hiszpańskiej-Neumann, a także dwóch kobietach: Irenie Szydłowskiej i Annie Stołowskiej, których obrączki zostały odnalezione w wyniku prac poszukiwawczych w [Dolinie Śmierci w Chojnicach](#).

Abp Antoni Julian Nowowiejski – ur. 11 lutego 1858 r. we wsi Lubienia w pow. Opatów w guberni radomskiej Imperium Rosyjskiego. Niedługo po przeprowadzce rodziny Nowowiejskich do Płocka

wstąpił do tamtejszego Seminarium Duchownego. Świecenia kapłańskie przyjął 10 lipca 1881 r. W ciągu następnych lat pisał się po szczeblach kościelnej hierarchii – w 1908 r. został biskupem plockim, a w 1930 r. otrzymał tytuł honorowy arcybiskupa ad personam ze stolicą tytularną Silyum.

Dał się poznać jako sprawny rządca diecezji – m.in. zwołał dwa synody diecezjalne, założył Muzeum Diecezjalne i Niższe Seminarium Duchowne, które z czasem uzyskało status wyższej uczelni. Zajmował się także historią liturgii i dziejami Płocka, co zaowocowało licznymi publikacjami. Ponadto angażował się w działalność charytatywną i społeczną.

Niedługo po wybuchu II wojny światowej abp Nowowiejski został aresztowany przez gestapo w Ciechanowie/Płocku, a następnie internowany w Słupnie koło Płocka, skąd kierował diecezją. Podobny los spotkał także biskupa pomocniczego plockiego, Leona Wetmańskiego. Niemcy postrzegali abp. Nowowiejskiego jako „wysoce upolitycznionego i kościelnie zamaskowanego zbrodniarza”, przedstawiciela „najbardziej niebezpiecznego i wrogiego elementu”. W 1940 r. osadzano go razem z innymi księżmi, w tym z bp. Wetmańskim, w niemieckim obozie przejściowym w Działdowie, gdzie był poniżany i torturowany. Zmarł 28 maja 1941 r. śmiercią męczennika za wiarę.

W Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie przechowywana jest oryginalnateczka Gestapo w Ciechanowie/Płocku założona na abp. Antoniego Juliana Nowowiejskiego. W aktach znajduje się m.in. korespondencja między Urzędem Bezpieczeństwa Rzeszy a Gestapo w Ciechanowie/Płocku.

Henryk Ząbek – ur. 2 stycznia 1926 r. we wsi Magnuszew w pow. Maków Mazowiecki w województwie warszawskim. W grudniu 1942 r. został skierowany do prac przymusowych w firmie budowlanej w Berlinie. Tam został aresztowany przez Gestapo za antyniemieckie sformułowania, jakie zawarł w liście adresowanym do kolegi w lutym 1943 r. Pisał m.in. o alianckich nalotach w 10. rocznicę przejęcia władzy przez Hitlera i o klęskach Wehrmachtu pod Stalingradem i El Alamein. Ząbek był przesłuchiwany przez Gestapo, a następnie przeżył gehennę niemieckich więzień i obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen, gdzie przebywał od maja 1943 r. do ewakuacji obozu. Wraz z innymi więźniami dotarł pieszo do Schwerina, gdzie został oswobodzony przez Aliantów. Następnie trafił do Lubeki, a w grudniu 1945 r. powrócił do Polski.

W Archiwum IPN znajduje sięteczka Gestapo w Ciechanowie/Płocku założona na Henryka Ząbka. Na szczególną uwagę zasługuje list Ząbka, który zachował się jedynie w niemieckim tłumaczeniu. Zawiera on unikalny opis stanu wiedzy o sytuacji politycznej oraz nastrojów społecznych w Berlinie z perspektywy robotnika przymusowego. Ponadto w teczce znajduje się zdjęcie sygnalityczne Henryka Ząbka, co jest rzadkością w tego rodzaju dokumentacji.

Maria Hiszpańska-Neumann – wybitna polska ilustratorka i graficzka. Urodziła się 28 października 1917 r. w Warszawie, gdzie spędziła dzieciństwo. Po ukończeniu gimnazjum podjęła studia na Akademii Sztuk Pięknych. Wybuch II wojny światowej przerwał jej dalszą edukację. W okresie okupacji wstąpiła do Związku Walki Zbrojnej i zajmowała się kolportażem nielegalnej prasy. Za działalność konspiracyjną została aresztowana w czerwcu 1941 r. Po niespełna roku pobytu w więzieniach osadzono ją w KL Ravensbrück gdzie otrzymała numer obozowy 10219. Obóz nie zabił w niej talentu artystycznego. Maria Hiszpańska postanowiła rysować w tajemnicy przed strażniczkami sceny przedstawiające życie w lagrze. Zajęcie to traktowała jako swój obowiązek, rodzaj pewnego posłannictwa zobowiązującego artystę do ukazania realiów obozowego piekła. W kwietniu 1945 r. w czasie ewakuacji zdołała uciec. Po wojnie powróciła do

Warszawy i kontynuowała pracę artystyczną, zajmowała się m.in. grafiką książkową oraz malarstwem ściennym. Swoje prace sygnowała charakterystycznym dla niej rysunkiem myszki oraz inicjałami MN. Maria Hiszpańska-Neumann zmarła 12 stycznia 1980 r. W całej jej twórczości były widoczne przeżycia obozowe.

W zasobie archiwalnym IPN w Warszawie znajduje się kolekcja jej grafik, rysunków i akwareli przekazanych jako dar przez dzieci artystki: Bognę i Michała Neumann w 2014 roku. Składa się z 22 prace ukazujących głównie tematykę obozową (IPN BU 3056/1-22).

Materiały archiwalne w AIPN dotyczące jej wojennych losów: IPN GK 135/56 - Konzentrationslager Ravensbrück - Listy transportowe więźniarek przybyłych w okresie od 20.01 - 14.06.1942 r. IPN GK 174/361 - Materiały w sprawie załogi obozu Ravensbrück, którzy znęcali się nad więźniami i byli odpowiedzialni za śmierć wielu z nich podczas okupacji, spisy członków SS stanowiących załogę obozu, dane dot. operacji na tzw. króliczkach .

Irena Szydłowska – jedna z dwóch obrączek odnalezionych w zeszłym roku przez zespół dr. Dawida Kobiątki w chojnickiej „Dolinie Śmierci” należała do Ireny Szydłowskiej z d. Nickel, urodzonej 22 czerwca 1919 r. w Grudziądzu, córki Antoniego i Marianny z d. Sichmöller/Sichmoeller, żony Cyryla Szydłowskiego. Świadczą o tym wygrawerowane na jej powierzchni inicjały męża (C. S.) oraz data ich ślubu: 20 października 1938 r. [w Grudziądzu]. Na podstawie zeznań świadków wiemy, że Irena Szydłowska została aresztowana przez funkcjonariuszy gestapo w dniu 17 stycznia 1945 r. w Grudziądzu i po kilku dniach wraz z innymi zatrzymanymi osobami, wywieziona w kierunku Bydgoszczy i najprawdopodobniej zamordowana, a jej ciało spalone. W trakcie prac ekshumacyjnych w chojnickiej „Dolinie Śmierci” odkryto jej szczątki, które zidentyfikowano na podstawie obrączki.

W trakcie dalszej kwerendy prowadzonej w literaturze przedmiotu w numerze 1 kwartalnika turystyczno-krajoznawczego województw północnych „Jantarowe Szlaki” z 1987 r. ujawniono artykuł Edmunda Rafińskiego zatytułowany „Ruch oporu ludności polskiej na terenie Grudziądza i okolicy w latach 1939–1945”, którego jeden z akapitów dotyczy Ireny Szydłowskiej z d. Nickel. Według Rafińskiego Irena Szydłowska „łączniczka PAP [Polskiej Armii Powstania] i AK, zatrudniona jako sprzątaczką w siedzibie gestapo (obecnie Zakład Wychowawczy przy ul. Waryńskiego), z okazji swych imienin poczęstowała sekretarza policji kryminalnej K. Fritza [Fritza K.], wyjątkowego oprawcy, cukierkiem. W owym cukierku znajdowała się silna dawka trucizny, która spowodowała zgon Fritza. W wyniku przeprowadzonej sekcji zwłok gestapo zdołało wykryć powód jego śmierci. I[renę] Niklównę aresztowano, a następnie zamordowano pod Chojnicami”.

Anna Stołowska – z d. Walkowskiej, ur. 20 maja 1890 r. w Ryszewie, c. Michała i Stefanii z d. Zielichowska. Świadczą o tym wygrawerowane na obrączce inicjały jej męża – Stanisława Stołowskiego i data ślubu: 7 września 1915 r. Anna i Stanisław Stołowscy zostali aresztowani przez Gestapo w nocy z 16 na 17 stycznia 1945 w Grudziądzu. Razem z nimi Niemcy zatrzymali również trójkę ich dzieci: Marię, Jana i Jerzego Szczepana. Po aresztowaniu trafili oni do aresztu Gestapo w Grudziądzu, a stamtąd po kilku dniach zostali przewiezieni do Bydgoszczy i „ewakuowani” z resztą więźniów Gestapo w nieznanym kierunku. W świetle ostatnich ustaleń można przypuszczać, że wszyscy oni zostali doprowadzeni do Chojnic i zamordowani na terenie Ostrówka, a ich ciała spalono w celu zatarcia śladów zbrodni. Z całej rodziny ocalał tylko syn Tadeusz, który w tym czasie przebywał na robotach przymusowych koło Bydgoszczy.

Znający tę rodzinę przez wojnę mec. Zbigniew Rudka stwierdził, że była to „zacna i

zaangażowana [społecznie] rodzina”. Stołowscy wywodzili się z Wielkopolski i przybyli do Grudziądza najprawdopodobniej w 1920 r., tuż po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Głowa rodziny, czyli inż. Stanisław Stołowski, pracował w grudziądzkim magistracie jako kierownik Wydziału V (budowlanego). Był on m.in. autorem projektu odbudowy Teatru Miejskiego w Grudziądzu, który został doszczętnie zniszczony na skutek pożaru w 1923 r. Stołowski należał do Komitetu Odbudowy Teatru (jego uroczyste otwarcie nastąpiło w dniu 25 lutego 1925 r.). Oprócz tego działał w różnego rodzaju organizacjach, brał m.in. udział w pracach Towarzystwa Upiększania miasta Grudziądza, był członkiem Komitetu Wykonawczego Pierwszej Pomorskiej Wystawy Rolnictwa i Przemysłu w Grudziądzu (26 czerwiec – 6 lipca 1925 r.) oraz Stowarzyszenia Polskich Kongresów Drogowych. W celu poszerzenia prowadzonej kwerendy skontaktowałem się również z kierownikiem działu historii Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu Panem Dawidem Schoenwaldem, dzięki uprzejmości którego do mojej notatki mogę dołączyć także kopię zdjęcia portretowego Stanisława Stołowskiego pochodzącego z tableau Towarzystwa Upiększania Miasta w Grudziądzu z 1930 r. W trakcie prac ekshumacyjnych w chojnickiej „Dolinie Śmierci” odkryto jej szczątki, które zidentyfikowano na podstawie obrączki.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Konferencja prasowa